

Yttrande över betänkandet Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning (SOU 2016:25)

Skolinspektionen ser positivt på förslaget om införandet av ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning i tre delar, bestående av nationella prov, nationella bedömningsstöd och nationell kunskapsutvärdering. Utredningen innehåller en tydlig genomgång av nuvarande system för nationella prov i grund- och gymnasieskolan och förslagen kan åstadkomma, i enlighet med direktivet, ett effektivt och tillförlitligt nationellt system för bedömning, uppföljning och utvärdering av elevers kunskaper med minskad administrativ börda för lärare.

Utredningens förslag kan på flera sätt bidra till en ökad rättvis och likvärdig bedömning och betygssättning för elever i grund- och gymnasieskolan, dels genom att syftet med de nationella proven renodlas till att endast vara betygstödande, dels genom att resultatet på ett nationellt prov särskilt ska beaktas vid betygssättningen. Skolinspektionen har vid flera tillfällen granskat likvärdigheten och kvaliteten i skolors betygssättning och myndighetens erfarenhet visar entydigt att det finns tydliga behov av förbättringsinsatser i skolornas arbete med bedömning och betygssättning.

Vidare kan utredningens förslag ge stöd för en ökad likvärdighet i bedömningen av de nationella proven genom utarbetande av t.ex. gemensamma ramverk. Skolinspektionens erfarenhet från ombedömning av nationella prov visar att olika former av sambedömning, både inom och mellan skolor, är ett viktigt stöd för likvärdigheten i bedömningarna av de nationella proven.

Skolinspektionen delar utredningens bedömning att det är viktigt att beakta elevernas arbetssituation under provperioderna med hänsyn till skollagens krav att barnets bästa ska vara utgångspunkt för utbildning och annan verksamhet enligt skollagen. Skolinspektionen delar även utredningens förslag i de delar som syftar till att öka anpassningen av de nationella proven och tillgång till hjälpmedel i provsituationen för elever med funktionsnedsättning. Dessa förslag till åtgärder bidrar till att stärka elevernas

grundläggande rättigheter som t.ex. principen om icke-diskriminering och säkerställer rätten till utbildning på lika villkor.

Förslaget är omfattande och Skolinspektionen lämnar inte kommentarer på alla delar, men lämnar synpunkter på följande frågor.

7.3 Information om syftet för varje del i kunskapsbedömningssystemet ska tydliggöras

De nationella proven har idag en tydlig särställning från alla andra bedömningsmaterial i skolan. Det nya nationella system för kunskapsuppföljning som föreslås introducerar vid sidan av de nationella proven ett antal så kallade nationella bedömningsstöd, som i större eller mindre utsträckning liknar nationella prov. Skolinspektionen har en farhåga att det för många elever kommer att vara svårt att skilja på exempelvis ett nationellt prov och ett betygssstödjande nationellt bedömningsstöd. Även utredningen konstaterar att sådana bedömningsstöd kommer att ha "stora likheter med nationella prov" (s. 235). Om ambitionen är en ökad tydlighet avseende vilken roll de nationella proven spelar för betygssättningen så riskerar en ökad flora av snarlika provtyper med delvis olika funktion och regelverk att motverka detta syfte. Ur ett elevperspektiv är det därför angeläget att även berörda elever informeras om de nationella proven och de nationella bedömningsstöden som finns samt om syftet med dessa.

10.2. En försöksverksamhet med extern bedömning och medbedömning av nationella prov

Skolinspektionen är positiv till förslaget om en försöksverksamhet med medbedömning och extern bedömning, men vet av erfarenhet att inte heller extern bedömning är en garant för likvärdighet i bedömningarna. Särskilt angeläget är att säkerställa att en minskning av den mellanklass-variation som är en följd av dagens system (där ordinarie ämneslärare typiskt sett är den som rättar proven) inte ersätts av en ökad inomklass-variation, som riskerar bli följderna om elevlösningar från samma klass fördelas på flera olika externa bedömare. Skolinspektionen menar att systemet för extern bedömning bör konstrueras på ett sätt som minimerar denna risk.

Skolinspektionen vill också betona vikten av att systemen för medbedömning och extern bedömning designas på ett sådant sätt att elevernas möjligheter att diskutera och resonera kring bedömningen och få sitt resultat förklarad inte minskar.

10.2.11 Skolinspektionens ombedömning av nationella prov

Utredningen konstaterar att det statliga åtagandet att granska provresultat och lärares bedömning kvarstår även vid extern bedömning och medbedömning på huvudmannanivå och att utredningens förslag om en försöksverksamhet därmed inte ersätter Skolinspektionens ombedömning. Skolinspektionen vill betona vikten av fortsatt statlig granskning av likvärdigheten i bedömning och betygssättning i landets skolor. Statlig granskning stödjer en likvärdig bedömning och betygssättning för eleverna och syftar

2016-08-31

3 (3)

Dnr: 02-2016:3374

också till att eventuella brister i skolornas arbete med bedömning och betygssättning åtgärdas.

12.1.3 Resultatet på ett nationellt prov ska beaktas särskilt vid betygssättningen

Skolinspektionen är positiv till förslaget att resultatet på ett nationellt prov särskilt ska beaktas vid betygssättningen och de nationella provens betygsstödjande roll på så vis förtydligas. Däremot är myndigheten tveksam till i vilken grad den föreslagna formuleringen kommer att bidra till faktisk och upplevd likvärdighet, eftersom utrymmet för tolkning fortfarande är betydande. Skolinspektionen anser att det bör förtydligas hur bestämmelsen ska tillämpas i praktiken i t.ex. allmänna råd gällande kunskapsbedömning och betygssättning för att stödja lärare och rektorer i sitt arbete.

I ärendets slutliga handläggning har rättschefen Marie Axelsson deltagit.

Helén Ängmo
Generaldirektör

Maria Rönnberg
Jurist, föredragande